

USMERITVE DELOVANJA ZVEZE SOŽITJE V SREDNJEROČNEM OBDOBJU 2010-2014

Sprejete na skupščini Zveze Sožitje, 27. maja 2010

Ljubljana, maj 2010

Kazalo vsebine

1 Izhodišča	3
2 Ocena pričakovanega družbenega razvoja celostne skrbi za osebe z motnjami v duševnem razvoju in položaja njihovih staršev.....	3
2.1 Pričakovanja na področju socialnega varstva	3
2.2 Pričakovanja na področju izobraževanja, usposabljanja, zaposlovanja	5
2.3 Delovanje Zveze <i>SOŽITJE</i> in njenih članic	5
3 Prednostni cilji in naloge	8
3.1 Strateški cilji	8
3.2 Operativni cilji.....	8
1 Samouresničevanje ljudi z motnjami v duševnem razvoju.....	8
2 Podpora družinam	8
3 Aktivno sooblikovanje sistemskih rešitev na področju skrbi za ljudi z motnjami v duševnem razvoju in njihovih družin.....	9
4 Krepitev Zveze in društev <i>SOŽITJE</i>	9
5 Odnosi z javnostmi	10
4 Ključne aktivnosti za uresničevanje strateških in operativnih ciljev	10
1 Samouresničevanje ljudi z motnjami v duševnem razvoju.....	10
2 Aktivno sooblikovanje sistemskih rešitev na področju skrbi za ljudi z motnjami v duševnem razvoju in njihovih družin.....	10
3 Podpora družinam	11
4 Krepitev Zveze in društev <i>SOŽITJE</i>	11
5 Odnosi z javnostmi	12

1 Izhodišča

Leta 2001 smo oblikovali strateški dokument Generalni koncept in izvedbena načela delovanja Zveze *SOŽITJE* – Zveze društev za pomoč osebam z motnjami v duševnem razvoju Slovenije. Z njim smo se zavezali inkluzijskemu razvoju in samouresničevanju ljudi z motnjami v duševnem razvoju in njihovih družin v vseh razsežnosti družbenih povezav, kar ostaja ključno vodilo našemu delovanju tudi v obdobju 2010 – 2014. Take naše usmeritve so v celoti skladne s Konvencijo OZN o pravicah invalidov, ratificirane tudi s strani R Slovenije, katere namen je spodbujati, varovati in invalidom, tudi osebam z motnjami v duševnem razvoju, zagotavljati polno in enakopravno uživanje vseh človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter spodbujati spoštovanje njihovega prirojenega dostojanstva in odpravljati ovire za njihovo učinkovito sodelovanje v družbi.

Naše delo bo tudi v prihodnje usmerjeno v varstvo človekovih pravic oseb z motnjami v duševnem razvoju ter njihovih družin ter krepitev inkluzijsko usmerjenega razvoja R Slovenije. Pri tem nas bodo vodila naslednja načela:

- načelo normalizacije, ki nam pomeni utrjevanje spoštovanja prirojenega dostojanstva, osebne samostojnosti, ki vključuje svobodo izbire, in neodvisnost oseb z motnjami v duševnem razvoju. Zato bomo ustvarjali razmere, ki bodo ljudem z motnjami v duševnem razvoju in njihovim družinam omogočale dejavno vključitev v vse oblike družbenega življenja, upoštevaje njihove posebnosti, potrebe in možnosti v različnih življenjskih obdobjih;
- načelo inkluzije, ki nam pomeni utrjevanje spoštovanja različnosti in sprejemanje oseb z motnjami v duševnem razvoju in njihovih družin kot polnopravnih članov družbe. Zato bomo zavzemali za take oblike skrbi, ki bodo prilagojene sposobnostim ter posebnostim posameznika in mu zagotavljale enake možnosti sodelovanja na vseh področjih družbenega življenja. Inkluzivni procesi so ključni za krepitev pozitivnega odnosa družbe do oseb z motnjami v duševnem razvoju;
- načelo individualizacije, ki nam pomeni utrjevanje polnega in učinkovitega sodelovanja in vključenosti v družbo odraslih oseb z motnjami v duševnem razvoju. Zato bomo ustvarjali razmere, v katerih se bodo osebno in polnopravno odločali o vseh življenjsko pomembnih odločitvah.

2 Ocena pričakovanega družbenega razvoja celostne skrbi za osebe z motnjami v duševnem razvoju in položaja njihovih staršev

2.1 Pričakovanja na področju socialnega varstva

Naše delovanje pomembno določajo državne razvojne vizije, strateške usmeritve in opredeljene prioritete na področju socialne države. Svoje usmeritve sprejemamo v času, ko se v R Sloveniji poskušajo na novo definirati razmerja na področju ti. strukturnih reform (politike na področju socialnega varstva, pokojninskega sistema in zdravstva), rezultati pa še niso jasni. Zato je toliko bolj potrebno, da opredelimo, na čem bomo zagovarjali v družbenem dialogu o položaju oseb z motnjami v duševnem razvoju in njihovih družin.

Usmeritve delovanja Zveze SOŽITJE v srednjeročnem obdobju 2010-2014

1. Podprli bomo le tiste ukrepe na področju modernizacije socialne države, ki bodo vključevali celostne, sistemske in strokovno utemeljene rešitve na področju izboljšanja družbenega položaja oseb z motnjami v duševnem razvoju in njihovih družin.
2. Družbeni položaj oseb z motnjami v duševnem razvoju mora temeljiti na uveljavljanja njihove osebne integritete, avtonomnosti in polnopravnosti.
3. Ker starši ne bodo več z zakonom zavezani k skrbi za svoje polnoletne potomce z motnjami v duševnem razvoju, bomo vztrajali na njihovi individualni socialni in materialni varnosti, ki jih ne bo samo enostavno umeščala v krog koristnikov družbeno denarnih pomoči.
4. Podprli bomo vse ukrepe, ki bodo omogočali aktiviranje potencialov oseb z motnjami v duševnem razvoju in na ta način zmanjševali odvisnost od socialnih pomoči.
5. Odločno bomo nasprotovali vsemu, kar bi kakorkoli odrinilo motnje v duševnem razvoju v družbeno obrobje in ogrozilo že dosežen položaj oseb z motnjami v duševnem razvoju in njihovih družin.

Celotno delovanje Zveze SOŽITJE je usmerjeno v uveljavljanje in zagotavljanje vseh oblik celostne skrbi za osebe z motnjami v duševnem razvoju, ne glede na starost in stopnjo motnje, kot tudi za njihove družine. Ker smo pri tem zelo odvisni od razvoja in razmer v celotni družbi, bo tudi v prihodnje pomembna naša aktivna vloga kolektivnega zagovornika interesov ljudi z motnjami v duševnem razvoju in njihovih družin.

Kljub pomembnemu napredku institucionalnega varstva v preteklem obdobju, še niso doseženi s strani Zveze opredeljeni cilji.

Oblike	Predlog Zveze do 2014	Doseženo 2010
Institucionalno varstvo otrok in mladostnikov z zmerno, težjo ali težko motnjo, starih od 1-26 let	25 %; skupaj najmanj 625 mest	14,5 %; skupaj 362 mest
Institucionalno varstvo odraslih oseb z motnjami v duševnem razvoju in z več motnjami, ki niso vključene v storitev vodenja, varstva in zaposlitve pod posebnimi pogoji	zagotovljeno vsaj 2.200 mest, od tega 50 % (1.100 mest) za različne oblike organizirane nastanitve v skupnosti	- 613 mest v stanovanjskih ali bivalnih skupnostih - 728 v zavodih - okoli 1.000 v splošnih in posebnih socialnih zavodih – skupaj 2.341
Institucionalno varstvo odraslih oseb z motnjami v duševnem razvoju in z več motnjami, ki so vključene v storitev varstveno delovnih centrov in potrebujejo organizirano oskrbo in varstvo	50 % vseh, ki so vključeni v VDC, zagotovljenih vsaj 1.875 mest za celodnevno obravnavo, od tega 40 % (750 mest) v stanovanjskih ali bivalnih skupnostih	...*
Storitve vodenja in varstva ter zaposlitve pod posebnimi pogoji	vključenih najmanj 50 % odraslih oseb s statusom invalida po Zakonu od družbenem varstvu telesno in duševno prizadetih; zagotovljenih vsaj 3.750 mest	vključenih 42 % odraslih oseb s statusom invalida po Zakonu od družbenem varstvu telesno in duševno prizadetih; zagotovljenih 3.117 mest

* ni ločenih podatkov za tiste, ki so vključeni tudi v VDC, in tiste, ki niso vključeni v VDC

Pri oblikovanju mreže skupnostne pomoči za ljudi z motnjami v duševnem razvoju bomo skrbno spremljali priložnosti in nevarnosti, ki spremljajo prenos odgovornosti z državne na lokalno in predvideno regionalno raven. Pri predlaganju rešitev se bomo opirali na izkušnje naših društev, kot tudi izkušnje sorodnih organizacij z območja EU.

2.2 Pričakovanja na področju izobraževanja, usposabljanja, zaposlovanja

Ena izmed značilnosti slovenskega sistema vzgoje in izobraževanja sta dva šibko povezana korpusa šol – večinskih in šol s prilagojenim programom.

Zakonodaja (Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami) sicer omogoča vključevanje otrok z lažjo motnjo v duševnem razvoju v prilagojen program z nižjim izobrazbenim standardom v večinski šoli, vendar tega v praksi ni: nobena javna večinska šola v destih letih od uveljavitve zakona še ni pričela z izvajanjem prilagojenega programa z nižjim izobrazbenim standardom. Tako se z usmerjanjem v prezahtevne vzgojno izobraževalne programe otroci z lažjimi motnjami v duševnem razvoju sicer izobražujejo v okolju z vrstniki z značilnim razvojem, vendar se zato ne morejo izobraževati v programih, ki so jim namenjeni.

Sistem večdisciplinarne in trajne zgodnje obravnave otrok z motnjami v duševnem razvoju še vedno ni v celoti zaživel. Če pa že, poteka predvsem v obliki zdravstvene obravnave, medtem ko so razvojni vidiki bolj ali manj zapostavljeni. Od tudi dober del težav pri usmerjanju otrok v izobraževalne programe. S tem, da otroke usmerjajo v primerne in prilagojene vzgojno izobraževalne programe, se povečuje delež (iz)ločenih - segregiranih - otrok z motnjami v duševnem razvoju, saj se programi z nižjimi standardi izvajajo večinoma v ločenih, segregiranih oblikah vzgoje in izobraževanja.

Šolski sistem tako na normativni podlagi (iz)loča, segregira otroke z motnjami v duševnem razvoju, na podlagi usmerjanja v večinske šole, hkrati pa jih prikrajša za pravico do prilagojenega programa in ustrezne pomoči.

Zakonodaja pa je še bolj (iz)ločevalna, segregativna do otrok z zmerno, težjo in težko motnjo v duševnem razvoju, ki jih zaenkrat pušča pred vrati večinske šole in torej ne omogoča nobene izmed oblik inkluzije.

Otroci z motnjami v duševnem razvoju se torej lahko šolajo skladno z zakonodajo in sistemom vzgoje in izobraževanja v Sloveniji le, če se šolajo v ločenih oblikah šolanja, kjer se izvaja njim primeren vzgojno izobraževalni program in kjer izpolnjujejo svoje vzgojno izobraževalne potrebe.

2.3 Delovanje Zveze *SOŽITJE* in njenih članic

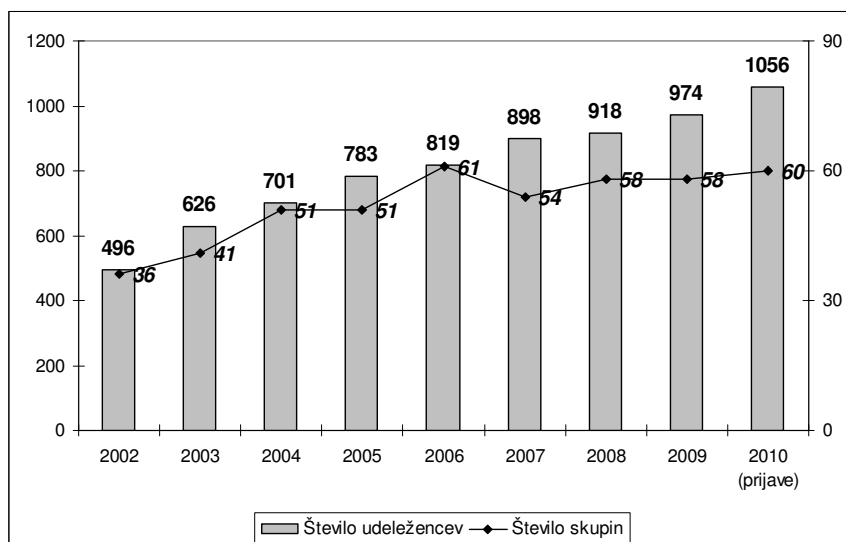
Zveza *SOŽITJE* si je pridobila status organizacije v javnem interesu na področju šolstva, socialnega varstva, zdravstva in kulture in pa status reprezentativne invalidske organizacije na področju skrbi za osebe z motnjami v duševnem razvoju. Iz tega izhajajo številne naloge, ki jih Zveza *SOŽITJE* uresničuje v družbenem okolju, ki se nenehno spreminja.

Za nas so ključne spremembe v razmerjih med državo in civilno družbo na področjih, ki so neposredno vezana na življenje oseb z motnjami v razvoju in njihovih družin. Če bo država nadaljevala začete, vendar skromne začetke procesov pluralizacije in individualizacije izvedbenih oblik na področju socialnega varstva, jo bomo pri tem podpirali. Hkrati pa jo tudi skrbno nadzorovali, da bi zaradi tega ne prišlo do takih deformacij v sistemskih oblikah skrbi, ki bi bile v nasprotju z načeli našega delovanja in ki bi lahko vodile v slabšanje kakovosti življenja oseb z motnjami v duševnem razvoju in njihovih družin. Zahtevali bomo, da bodo socialno varstveni programi dejansko resnično programi socialne vključenosti, ne glede na to, komu bo država poverila njihovo izvajanje.

Drugo ključno področje sprememb je sistem izobraževanja, usposabljanja in zaposlovanja oseb z motnjami v duševnem razvoju. Skrbno bomo spremljali nastajanje nove zakonodaje na področju usmerjanja otrok. Pričakujemo, da bo le-ta podal zadovoljivo podlago za kakovostnejšo vzgojo in izobraževanje otrok z motnjami v duševnem razvoju, predvsem v smislu predhodnega zagotavljanja ustreznih sistemskih, kadrovskih in materialnih pogojev, kot tudi pravice vseh otrok do primerne vzgojno izobraževalnega programa v čim bolj inkluzivnem okolju. Pri tem se zavedamo, da popolna inkluzija ni vedno najboljša rešitev. Zato menimo, da bi morali zagotoviti prožne oblike prehajanja med različnimi programi in dejavnosti znotraj vzgojno izobraževalnega procesa ter s tem omogočali inkluzijo le v okoliščinah, kjer je to v največji, tako socialni, kot izobraževalni koristi otroka.

Zveza SOŽITJE se bo torej zavzemala za čim večje združevanje okolja večinske šole in vzgojno izobraževalnega programa, ki bo skladen s stopnjo učnih in adaptivnih sposobnosti učencev. Poleg tega bo podpirala dejavnosti, ki bodo omogočale različne oblike socialnega vključevanja, za katere ni nujno, da se izvajajo le v obveznem delu šolskega učnega načrta, pač pa le tam, kjer prihaja po pozitivne socialne izkušnje, tako otroka z motnjami v duševnem razvoju kot tudi otrok z značilnim razvojem.

Zveza SOŽITJE je izvajalec posebnih socialnih programov na nacionalni ravni za ljudi z motnjami v duševnem razvoju in njihove družine. Čeprav so programi prilagojeni predvsem potrebam formalnih članov društev SOŽITJE, nam status reprezentativne invalidske organizacije nalaga tudi obveznost, da v programe vključimo tudi zainteresirane ne-člane. To od nas terja premislek o prihodnjem razvoju naše programske ponudbe, tako z vsebinskega kot tudi gmotnega vidika. To je vprašanje, ki ga bomo morali načeti na našem dialogu z državo. Analiza potreb na ravni države in s strani države bi bila vsekakor prvi korak v takem dialogu.

Slika 1: Število udeležencev in skupin v programih vseživljenjskega učenja v obdobju 2002-2010

Pri tem pa moramo izpostaviti dejstvo, da je obseg socialnih programov na nacionalni že na mejah naših zmogljivosti, tako kadrovskih kot denarnih. To velja predvsem za programe vseživljenjskega učenja (programi VŽU), katerih obseg skokovito narašča. Cilj teh programov je osamosvajanje odraslih oseb z motnjami v duševnem razvoju in so glede na načela našega delovanja za nas strateškega pomena. Prav zato bo

potrebno premisliti, kako jih na zahtevani kakovostni ravni, upoštevaje kadrovske, organizacijske in denarne možnosti, razvijati v prihodnje. Vsekakor pa se kaže potreba, da se tudi ti. družinski programi nadgradijo z elementi vseživljenjskega učenja, s čemer bi se povečala dostopnost naših programov tudi za odrasle osebe s težjimi in težkimi motnjami ter z več motnjami v duševnem razvoju.

Poslanstvo podjetja Želva, d.o.o, katere ustanovitelj (1991) in lastnik smo, je usposabljanje in zaposlovanje oseb s posebnimi potrebami (predvsem motnjami v duševnem razvoju) in drugih, težje zaposljivih oseb ter iskanje novih zaposlitvenih priložnosti zanje na območju cele države. Temu svojemu poslanstvu ustrezno prilagaja svoj poslovni portfelj, ki ga sestavlja splet različnih dejavnosti, in sicer socialno varstvo (varstveno delovni center in bivalna enota), zaposlitvena in poklicna rehabilitacija, mizarska delavnica, vrtnarsko komunalni program, upravljanje in vzdrževanje stavb čistilni servis ter spletna trgovina. Ocenjujemo, da podjetje deluje v skladu z našimi interesi ter programsko in gospodarsko uspešno. Zato moramo tudi v prihodnje kot lastniki zagotoviti vodstvu podjetja ustrezno podporo in ga hkrati, kot nadzorniki, skrbno in strogo nadzorovati.

Odnosi z institucijami so na formalni ravni ustrezni. V njihove svete imenujemo svoje predstavnike, katerih naloga je, da institucije pri upravljanju in delovanju upoštevajo interese uporabnikov in njihovih družin. Pri tem pa ugotavljamo, da smo pri usmerjanju vsebinskih vprašanj kakovosti storitev veliko premalo aktivni in da, kljub kar nekaj primerov dobre prakse, v celoti z institucijami še nismo uspeli izgraditi partnerskih razmerij. Le-ta pa so nujno potrebna, saj ne želimo, da bi dezinstitutionalizacija, ki se pri nas še niti ni prav začela, potekala stihijsko in v škodo uporabnikov ter njihovih družin. Pri kakršnihkoli sistemskih spremembah institucionalnega varstva bomo zagovarjali postopnost in partnerstvo med uporabniki, izvajalci in državo, vendar s ciljem, da bi bilo tako varstvo le ena od izbir, ki so na voljo uporabnikom.

Ohranjanje in razvijanje lastne identitete invalidske organizacije terja od nas, da spoštujemo kulturo organizacije, ki jo je *SOŽITJE* izoblikovalo v pol stoletja svojega delovanja. Naša organizacijska kultura temelji na sistemu vrednot, prepričanij in navad, ki smo jih leta 2001 zapisali v naš strateški dokument Generalni koncept in izvedbena načela delovanja Zveze *SOŽITJE* in povzeli s statutom. Z njimi uspešno osmišljamo naše delovanje že skoraj deset let in ni dvoma, da je ta temelj še vedno dovolj trden. Gradimo namreč na dveh ključnih elementih kulture organizacije. Prvi je avtonomna decentralizacija, saj so naši člani – društva *SOŽITJE* – pri svojem delovanju samostojni, tako da svoje aktivnosti v največji možni meri prilagajajo članstvu in lokalnim razmeram, hkrati pa se medsebojno povezujejo v skladu s svojimi interesi in potrebami. Na ta način oblikujemo gibčno in prilagodljivo organizacijsko mrežo, ki omogoča tvorno soočanje splošnega, posebnega in posamičnega. Drugi ključni element pa so naši člani - društva ter njihovi člani – in zaupanje vanje. Vsak naš član šteje. Zato moramo, da bi ostali zvesti sami sebi, razviti sistem (samo)zagovorništva članov z motnjami v duševnem razvoju tako v organih društev kot Zveze.

3 Prednostni cilji in naloge

3.1 Strateški cilji

1. Samouresničevanje ljudi z motnjami v duševnem razvoju.
2. Podpora družinam.
3. Aktivno sooblikovanje sistemskih rešitev na področju skrbi za ljudi z motnjami v duševnem razvoju in njihovih družin
4. Krepitev Zveze in društev *SOŽITJE*
5. Odnosi z javnostmi.

3.2 Operativni cilji

1 Samouresničevanje ljudi z motnjami v duševnem razvoju

- Zagotavljati normativno urejenost položaja posameznika z motnjami v duševnem razvoju, ki jih bo izenačila z ostalimi državljani ob hkratnem upoštevanju njihove posebne potrebe.
- Zahtevati tak sistem materialnih pravic, ki bo odraslim osebam z motnjami v duševnem razvoju omogočil samostojno življenje.
- Zahtevati individualizacijo materialnih pravic s prenosom financiranja z institucij na posameznika, upoštevanje njegove posebne potrebe.
- Priznati in udejanjati aktivno vlogo in položaj oseb z motnjami v duševnem razvoju, upoštevanje njihovo samozagovornišvo, v vseh oblikah lastne organiziranosti.
- Podpiranje programov športa, rekreacije, kulture in posameznih interesnih dejavnosti, namenjenih povečanju kakovosti življenja oseb z motnjami v duševnem razvoju, ki bodo temeljili na strokovni odličnosti in množičnosti.

2 Podpora družinam

- Ker so pri dostopnosti podpor na sistemski državni ravni družine vedno bolj prepuščene same sebi, bomo zagotovili razmere, da bodo družine ustrezno informirane o njihovem položaju, pravicah in obveznostih ter o programih oziroma podporah, ki so jim dostopni na sistemski državni ravni ali v oblikah posebnih nacionalnih in lokalnih socialnih programov v organizaciji *SOŽITJA*. Zagotovili jim bomo tudi ustrezno svetovanje na tem področju.
- Da bodo družine kos različnim situacijam, s katerimi se srečujejo tekom različnih obdobj življenjskega kroga družin, bomo posebno pozornost posvetili usposabljanja staršev in ostalih družinskih članov za prilagajanje novim izzivom (mlade družine, družine z odraščajočimi otroci, družine z mlajšimi odraslimi otroci, družine seniorjev).
- Zagotavljanje boljšega pregleda na lokalni ravni o ljudeh z motnjami v duševnem razvoju, ki živijo zgolj doma in niso vključene v nobeno drugo obliko šolanja, varstva ali dela, in družin s takimi člani, ki pa še niso vključene v članstvo društev.

3 Aktivno sooblikovanje sistemskih rešitev na področju skrbi za ljudi z motnjami v duševnem razvoju in njihovih družin

- Zagotoviti, da bo na področju razvoja vzgoje in izobraževanja, v središču otrokova korist in da bodo izvedbene oblike takšne, da bodo dejansko omogočale maksimiranje otrokove koristi.
- Zagotoviti dostopnost do vseh oblik zgodnje obravnave, predšolskega varstva, šolanja in usposabljanja tako v inkluzijskem pristopu v sistemu večinskega šolanja, kakor v posebnih programih šolanja, ki temeljijo na osebnih potrebah posameznika.
- Zavzemati se za individualizacijo pravic oseb z motnjami v duševnem razvoju in njihovih družin v vseh izvedbenih oblikah, ki temelje na posebnostih posameznika, ne glede na njegovo stopnjo motenj v duševnem razvoju, starost in posebne potrebe, in predstavljajo temelj za udejanjanje vseh oblik in načinov njegovega osebnega položaja.
- Oblikovati mreže skupnostne skrbi in z njo dopolniti oziroma nadomestiti institucionalne oblike varstva ljudi z motnjami v duševnem razvoju, s čimer bo v večji meri mogoče upoštevati potrebe posameznika, mu omogočiti kvalitetno življenje in odločanja o vseh zanj pomembnih zadevah.
- Zmanjševati in odpraviti razlike, ki nastopajo glede na različne oblike vključevanja v institucije, v razmerju do drugih, ki jim te možnosti niso dane.
- Zagotoviti spoštovanje integracijskih načel na področjih zdravstvenega varstva, zaposlovanja, socialnega varstva, vključno z varstvom ostarelih in starih, ne glede na stopnjo motenj v duševnem razvoju.

4 Krepitev Zveze in društev **SOŽITJE**

- Ohranjati in krepiti lastno identiteto invalidske organizacije v vseh njenih osnovnih izvedbenih oblikah, ki bodo temeljile na poslanstvu in organizacijski kulturi naše organizacije.
- Krepiti vlogo članstva v vseh oblikah njihovega vpliva na soodločanje pri vsebinskih, normativnih in organizacijskih zadevah, ki so povezane z življenjem oseb z motnjami v duševnem razvoju in njihovih staršev.
- Okrepiti družinski program pri Specialni olimpiadi Slovenije in ga vsebinsko umestiti v mrežo **SOŽITJA** kot oblike vseslovenskega druženja članov.
- Posvetiti posebno pozornost pridobivanju novih članov, predvsem mladih družin z otroci z motnjami v duševnem razvoju, kot tudi strokovnjakov ter vseh ljudi dobre volje.
- Dopolniti obstoječe vire prihodkov, med katerimi sedaj prevladujejo sredstva Fundacije za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij, s pridobivanjem novih virov prihodkov (donacije, sponzorska sredstva, javni razpisi RS in EU itd.), s čimer bomo omogočili povečanje kakovosti in razširitev ter popestritev naših programov.
- Okrepiti nadzorno funkcijo pri nadaljnjem razvoju podjetja Želva, d.o.o.
- Okrepiti sodelovanje pri upravljanju socialnovarstvenih institucij.

5 Odnosi z javnostmi

- Krepite vlogo in prepoznavnost Zveze *SOŽITJE* in lokalnih društev pri celovitem urejanju položaja invalidov.
- Zagotavljanje stalne prisotnosti v javnosti, v medijih in v sistemu lastnih oblik trženjske in založniške dejavnosti.
- Obveščanje in osveščanje širše javnosti o problematiki oseb z motnjami v duševnem razvoju in njihovih staršev in o lastni organizaciji.

4 Ključne aktivnosti za uresničevanje strateških in operativnih ciljev

1 Samouresničevanje ljudi z motnjami v duševnem razvoju

- Zveza bo pripravila seznam oseb-pooblaščenecv po regijah, ki bodo nudili konkretno pravno pomoč osebam z motnjami v duševnem razvoju pri uveljavljanju njihovih pravic.
- Na nacionalni ravni bo Zveza *SOŽITJE* prednostno razvijala in krepila socialne programe, ki dopolnjujejo ali nadomeščajo programe, ki jih državni sistem ne zagotavlja ali jih izvaja v premajhnem obsegu. Zato bodo namenjeni prvenstveno tistim osebam, ki doslej oblik vseživljenjskega učenja, pridobivanja ali obnavljanja znanj in spretnosti, niso bile deležne.
- V programe vseživljenjskega učenja bomo vsebinsko vključevali predvsem teme, ki izvirajo iz specifičnih potreb posameznika glede na stopnjo motenj, starost in družinske razmere in ki krepijo njegovo moč na področju upravljanja lastnega življenja.
- Da bi ohranili doseženo visoko kakovost programov vseživljenjskega učenja, bomo njihov obseg prilagajali finančnim in kadrovskim možnostim, in sicer na načine, ki jih bodo sprejeli pristojni organi.

2 Aktivno sooblikovanje sistemskih rešitev na področju skrbi za ljudi z motnjami v duševnem razvoju in njihovih družin

- Strokovni svet je telo, ki je najbolj kompetentno za pripravo strokovnih podlag za aktivno sooblikovanje sistemskih rešitev na področju skrbi za ljudi z motnjami v duševnem razvoju in njihovih družin, bomo kadrovsko okrepili in ustvarili pogoje za njegovo redno delovanje.
- Pod okriljem Strokovnega sveta bomo oblikovali posebne in občasne strokovne delovne skupine, ki bodo analitično in sistemsko obdelale posamezna konkretna vprašanja in pripravile tudi predloge za njihove rešitve v zakonski in podzakonski ureditvi (npr. enake možnosti, (samo)zagovorništvo, odnosi z institucijami, inkluzijsko izobraževanje, zaposlovanje, neinstitutioanlne oblike varstva ipd.).
- V programe izobraževanja in usposabljanja bomo umestili teme, ki bodo namenjene spodbujanju aktivnega državljanstva članov, društev in posameznikov, na lokalnih in nacionalni ravni.

- Še naprej bomo v skladu z gmotnimi možnostmi podpirali že utečene množične in vsedrjavne programe kulture in posameznih interesnih dejavnosti, kot tudi aktivnosti Specialne olimpiade Slovenije.

3 Podpora družinam

- Informiranje družin in svetovanje glede njihovega položaja, pravic in obveznosti ter o programih oziroma podporah, ki so jim dostopni na sistemski državni ravni ali v oblikah posebnih nacionalnih in lokalnih socialnih programov v organizaciji *SOŽITJA*.
- Po potrebi bomo okrepili že delujoč sistem pravnega svetovanja.
- V družinskih programih bomo okrepili izobraževalne vsebine, ki bodo stareše in druge družinske člane usposobile za tvorno soočanje z zelo različnimi situacijami v različnih obdobjih življenjskega kroga družin. Pri tem bodo imele prednost vsebine, ki so bile doslej premalo obravnavane (ljubezen in partnerstvo oseb z motnjami v duševnem razvoju, proces njihovega staranja in staranja celotne družine, odločanje oseb z motnjami v duševnem razvoju o lastnem življenju, razvoj samozagovorništva in zagovorništva, reševanje nekaterih statusnih in materialnih zadev v družinah ipd.).
- Društva naj poskušajo v okviru svojih aktivnostmi navezati stik z družinami in ljudmi z motnjami v duševnem razvoju, živijo zgolj doma in niso vključene v nobeno drugo obliko šolanja, varstva ali dela, in naj jih povabijo, da postanejo člani društva.

4 Krepitev Zveze in društev *SOŽITJE*

- Delovanje Zveze bo potekalo s skladu s Statutom in drugimi veljavnimi normativnimi akti. V primeru, da njihova določila, zaradi sprememb v okolju ali v sami Zvezi ne bodo več ustrezna, jih bomo v spremenili po veljavnih postopkih.
- Preglednost poslovanja Zveze bomo tako kot do sedaj zagotavljali s pripravo letnih delovnih in finančnih načrtov Zveze in letnih delovnih in finančnih poročil Zveze, ki jih bodo sprejemali s Statutom določeni organi Zveze.
- S predstavniki Zveze v nadzornem svetu podjetja Želva in v svetih socialnovarstvenih institucijah bomo vsaj enkrat letno pripravili posvet, na katerem bomo izoblikovali smernice za njihovo delo.
- Zveza bo tudi v prihodnje nudila strokovno, organizacijsko, materialno in izvedbeno podporo na že uveljavljen način in v skladu s potrebami in željami društev. Pri tem bo še posebej podpirala vse oblike povezovanja društev, ki bodo zagotavljale sinergijske učinke, kar pomeni da bo učinek skupne akcije večji, kot bi bil seštevek učinkov posameznih akcij.
- Izvršni odbor Zveze bo nadaljeval z začeti, vendar ne preveč uspešnimi, aktivnosti za pridobivanje drugih virov sredstev, ki bi jih usmerili v razvoj in izvajanje programov.
- Določili bomo pravila glede uporabe našega znaka in skrbno spremljali njegovo uporabo.

5 Odnosi z javnostmi

- Založniški svet bo še naprej usmerjal knjižno založniško dejavnost, ki je izjemno pomembna za našo prepoznavnost. Prizadeval si bo, da bo čim več tiskovin izdanih tudi v lahko berljivi obliki. Enako velja za Naš zbornik, pri katerem pa se zastavlja vprašanje dostopnosti – tiskana ali elektronska oblika. Odgovor na to vprašanje pa je še stvar širše presoje, tako strokovnih teles kot tudi članstva oziroma bralcev.
- Spletna stran, ki je dobro obiskana, bo še naprej pomembno orodje obveščanja notranje javnosti in obveščanja ter osveščanja zunanjih javnosti.
- Prepoznavnost Zveze in društev bomo zagotavljali tudi s promocijo dogodkov - športnih, kulturnih in drugih – v medijih, predvsem tistimi, ki so bili že sedaj odzivni.
- Vzpostavili bomo komunikacijo s Programskim svetov RTV Slovenija glede umeščanja problematike motenj v duševnem razvoju in aktivnosti Zveze in društev *SOŽITJE* v programsko shemo.
- Za odnose z zunanjimi javnostmi bomo ustanovili posebno delovno telo izvršnega odbora Zveze.